KUNTALIITTO | Kommunförbundet

Asiantuntijalausunto
19.5.2021
560/03.01.01/2021

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle merenkulun ympäristönsuojelulain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta (HE 71/2021 vp)

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto esityksestä. Kunnat kannattavat laajasti vesiympäristön suojelun tehostamista. Puhtaat vesistöt ja toimivat palvelut ovat olennainen osa kuntien elinvoimaa.

Huvivenesatamien jätehuoltosuunnitelmat hyväksyy ja niitä valvoo kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Huvivenesatamia arvioidaan esityksen mukaan Suomessa olevan noin 1300. Kaiken kaikkiaan yli 25 aluksen satamia ja aluslaitureita on Suomessa tuhansia tai jopa kymmeniä tuhansia. Esimerkiksi Kuopion satamatoimen mukaan Kuopiossa on noin 20 000 huvivenettä ja vähintään 25 aluksen sisävesisatamia noin 800 laiturisatamaa ja tuhansia soutuvenesatamia. Kaikki savolaismalliset veneet ja kirkkoveneet ovat yli 2,5 metrisiä ’aluksia’ - mutta ne eivät tuota septitankkijätettä.

Jätehuollon järjestämisvastuu laajenisi kaikkiin lain soveltamisalan piirissä oleviin huvivenesatamiin. Soveltamisalan ulkopuolelle rajattaisiin satamat, joiden aluksille tarkoitetut rakenteet ja palvelut sekä käyttäjä- ja jätemäärät ovat vähäiset. Minimiedellytys kaikissa muissa kuin vähäisissä satamissa on järjestää aluksilta tulevan sekalaisen yhdyskuntajätteen, käymäläjätevesien sekä vaarallisten jätteiden keräys. Laajemmat velvoitteet koskevat muun muassa ns. kotisatamia.

Kuntaliitto oli lakiehdotuksen valmistelun aikana huolissaan sääntelyn piiriin tulevista uusista huvivenesatamista, joita arvioitiin olevan tuhansia. Lakiehdotuksen 1 luvun 8 §:ssä määritellään huvivenesataman määritelmän ulkopuolelle jäävät vähäiset satamat. Kuntaliitto on tyytyväinen rajaukseen, vaikka pykälästä muodostui varsin pitkä ja sen tulkinta tulee aiheuttamaan viranomaisille neuvontatehtäviä. Esimerkiksi pääosin

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

soutuveneistä koostuvat satamat sekä yksityisten ihmisten satamat ovat suljettu soveltamisalan ulkopuolelle.

Alle 20.000 kg kalasatamien jätehuoltosuunnitelmat kuuluisivat myös kunnan ympäristönsuojeluviranomaisille. Tehtävä on uusi. Kuntien ympäristönsuojeluviranomaisilla ei ole tietoa kalastussatamista, joiden saalismäärä on alle 20 000 kg. Erityisesti sisävesien kalasatamien määrää ei ole pystytty esityksessä arvioimaan. Luonnonvarakeskuksen tilastojen mukaan Suomen sisävesille oli vuoden 2019 lopussa rekisteröitynyt noin 1600 kaupallista kalastajaa. Saalis 6,4 miljoonaa kg kalaa. Sisäveden kalastussatamaa käyttää oletettavasti vain muutama kalastaja, joten satamien lukumäärä kohoaa satoihin.

Ehdotuksen mukaan yhden jätehuoltosuunnitelman käsittely vie kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta arviolta korkeintaan yhden henkilötyöpäivän. Kunnista saadun arvion mukaan jätehuoltosuunnitelmien hyväksyntä ja valvonta on huomattavasti työllistävämpää. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisilla ei ole tietoa missä satamat sijaitsevat, eikä mitkä tahot niitä hallinnoivat. Valmista rekisteriä näistä satamista ei ole olemassa. Tämän tietokannan laatiminen ja ajan tasalla pitäminen vaativat itse jätehuoltosuunnitelmien käsittelyn lisäksi resursseja. Kun on kyse toimijoista, jotka mahdollisesti tekevät ensimmäistä jätehuoltosuunnitelmaansa, on varauduttava myös neuvonnan ja ohjauksen vaatimaan resurssitarpeeseen. Huvivenesatamien toimijat ovat usein ei-ammattimaisia toimijoita, joita joudutaan usein ohjaamaan, neuvomaan sekä pyytämään täydennystä monta kertaa yhtä hakemusta kohden. Osa satamista ei tee oma-aloitteisesti hakemusta, joten niitä joudutaan etsimään ja kehottamaan hakemuksen jättöön. Muun muassa valvontakeinojen puuttumisen vuoksi on lisäksi paljon nykyisen lainsäädännön mukaisia jätehuoltosuunnitelmia jätetty hakematta.

Kuntaliitto arvioi kunnilta saamansa palautteen mukaisesti, että ehdotuksen mukaisen jätehuoltosuunnitelman käsittely vie kunnassa 1-3 työpäivää. Lisäksi satamien valvonta esimerkiksi saaristossa on käytännössä mahdotonta. Eikä ympäristön kokonaispilaantumisen kannalta kovin tehokastakaan. Kuntien ympäristönsuojeluviranomaisilla ei esimerkiksi ole yleensä käytettävissään venettä ja sen käyttöön sopivaa henkilöstöä.

Osa huvivenesatamista on kuntien ylläpitämiä, joten valvova yksikkö (kunnan ympäristönsuojeluviranomainen) ei saa näissä tapauksissa merkittäviä tuloja huvivenesatama-asioiden käsittelystä. Joka tapauksessa tulot eivät riittäisi lisätyövoiman saamiseen maksutuloilla.

Kuntaliitto onkin huolissaan lakiehdotuksen johdosta tulevista lisätehtävistä kuntien ympäristönsuojeluviranomaisille. Säännölliseen lain valvontaan ei kunnissa ole varauduttu. Lain toimeenpanon tulisikin lähteä siitä, että huvivenesatamat tunnistavat itse lain aiheuttamat velvoitteet ja tekevät aktiivisesti jätehuoltosuunnitelmia ja lähettävät ne viranomaisten hyväksyttäviksi. Liikenne- ja viestintäviraston tulisikin olla aktiivinen lain uusien velvoitteiden tiedottamisessa satamien toimijoille sekä viranomaisten kouluttamisessa toimeenpanon aiheuttamisen haasteiden helpottamiseksi.

SUOMEN KUNTALIITTO

Marko Nurmikolu
Lakimies

Tiedoksi Kuntaliiton kirjaamo